

Utoqqalinersiallit siusinaartumillu suliuunaarnersiutillit pillugit inatsisit atuuttut allanngortinneqarnissaat pillugu, taamaalilluni utoqqalinersiallip, aapparisaq najugaqatigisalluunniit akileraarutaasussaasumik isertitaqarnermigut ilanngaavigineqartarnerisa atorunnaarsinneqarnissaat pillugu Naalakkersuisut siunnersuusioqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Siumut Inatsiartunut ilaasortaataat, Siumut)

Akissuteqaat

(Isumaginninnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Utoqqalinersiallit siusinaartumillu pensionisiallit isertitaqarnissamut suliffeqarnissamullu periarfissaannut, kiisalu suliffeqarnermi inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq qularnaarniarlugu sulisussanik pisariaqartitsinnermut tunngatillugu apeqqutigineqartumut qujanaq.

Pensionisiallit utoqqaallu inuiaqatigiinni ”guldiupput qasertut”, inuunermi misilittagaqaqigamik suliffeqarnermilu misilittagaqalutik. Tamatumunnga peqatigitillugu innuttaasut utoqqarpaaluit utoqqalinersiuteqalernissamut ukiussarititaasunik 65-ileereernerminni suliinnarnissamut soqutiginnillutillu nukissaqarput. Matumani oqaatigineqassaaq angutit agguaqatigiissillugu 66,3-nik ukioqalertarmata arnallu 71,3-inik ukioqalertarlutik. Siusinaartumik pensionisialinnut tunngatillugu UKA 2008-mit siusinaartumik pensionisiallit pillugit nassuiaammi takuneqarsinnaavoq siusinaartumik pensionisialippasuit sulisinnaassutsimik annikillisimanera tunngavigalugu ajornartinnagu suuliinnarusuttartut.

Inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq qularnaarniarlugu inuiaqatigiit sapinngisamik amerlasuunik sulisussaqaqtariaqarnerat Naalakkersuisut isumaqataaffigaat. Aammattaaq suliffeqarnerup utoqqarnut suliinnarusullutik kissaateqartunut pitsaanerusumik tulluarsarneqarsinnaanera Naalakkersuisut tunuarsimaarfiginngilaat.

Naalakkersuisut oqaatigissavaat utoqqalineri pensionisiat pillugit inatsit 1. juli 2007-imi aaqqissuuteqqinneqarmat, tamatumani pensionisiat qaffanneqarlutik. Utoqqalineri pensionisianik aaqqissuuseqqinnermi aamma pensionisiallit ass. namminneq pensionisqaarlutik suliinnarsimagunilluunniit akissarsiaqarlutik allanik isertitallit pitsanngorsaaffigineqarput, tassami saniatigut isertitassat killiliussat marloriaatinngorlugit qaffanneqarmata. Tassa imaappoq utoqqalinersiallit utoqqalinersiatik ikilisinngikkaluarlugit marloriaammik akissarsiorsinnaalerput.

Pensionisianilli aaqqissuuseqqinnermi pisortanit utoqqalinersiat utoqqalinersialinnut aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiortunut ikiorsiissutaasussat isumaginninnermi pensionisiaanerannik tunngaveqarneq allanngortinneqanngilaq. Taamaattumik pisortanit utoqqalinersiat annertussusissaat isertitat allat aallaavigalugit naatsorsorneqartarput, aamma aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitai akileraaruteqaataasussat tunngavigalugit.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutigineqartumi utoqqalinersiat isertitanut iluarsineqartarunnaassappata tunngavik tamanna allanngortinneqassaaq. Taamaaliornikkut innuttaaqatit utoqqaat allanik aamma isertitaqartut kisimik salliutinneqassapput – innuttaaqatit utoqqaat aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiortut pinnagit. Taamaalilluni siunnersuummi pensionisiallit akunnattumik isertitallit isertitakkaallu pitsanngorsaaffigineqarniarput. Siunnersuut Nunatta karsianut utoqqalinersianut 85 mio.kr.-nimik aningaasartuutit allissapput, akileraarutinit isertitat ilanngullugit naatsorsuutigereerlugit. Inatsisartut UKA 2009-ni oqaluuserisassani immikkoortoq 55-mi aningaasartuutaanerususaaq taanna pillugu ilisimatinneqarsimapput.

Naalakkersuisut isumaqarput suliffillit namminneq utoqqalinerminnut akisussaasariaqartut, suliffeqarallarnermi utoqqalinissaminnut katersinermikkut. Utoqqalinissamut nammineq katersisarneq ullumikkut qangarnit atugaanerujussuuvoq, pensionisiaqarnissamut nammineq atorfeqarnikkulluunniit aqqissuussinerit amerlammata. Taamaaliornikkut pisortanit pensionisiaqarnissamut pisariaqartitsineq annikillerujussuarpoq, pisortallu pensionisiallit aningaasaqarnerliortut pillugit aningaasalersuinissamik isumaginnissinnaanngorput.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut naapertorlugu Naalakkersuisut aamma malugeqqussavaat isumaginninneq pillugu inatsit innuttaasut tamarmik imminnut ilaqtutaminnullu pilersortussaanerannik tunngaveqarnermik tunngaveqarmat – tassalu pilersogatigiittussaaneq. Pensionisiallip nammineq isertitaqarnissaa qularnaarniarlugu utoqqalinersialik nammineq isertitaqanngitsoq pensionisialimmut kisimiittumut tunngaviummik tunniuttakkat qaffasinnerpaat 50 %-iinik pisinnaatitaajuussaaq, aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitai akileraaruteqaataasussat apeqqutaatinnagit. Aammattaaq siusinaartumik pensionisiallip siusinaartumik pensionisialimmut kisimiittumut tunniuttakkat 20 %-iisa pisarnissaat pisinnaatitaaffigaa isertitat akileraaruteqaataasussat, taakkununga ilanngullugit inooqatigisap aapparisaalluunniit isertitai apeqqutaatinnagit.

Pilersogatigiittussaanerup kinguneraa, tamatta qanigisatsinnut akisussaanerput. Apeqqutaavoq aningaasaqarneq maanna atugarput aallaavigalugu pilersogatigiittussaanerup atorunnaarsinnissaanut piffissanngornerpoq.

Pisortat suliaasaqarfianni aningaasaqarnikkut assut tatisimannittoqarpoq inuiaqatigiinnilu atugarissaartuni aqqissuussinerit naliliiffigisariaqalerput. Taamaattumik Naalakkersuisut Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiissitamik 2010-mi maajimi saqqummiussaqaarsimasumik kiisalu 2011-mi februaarimi inaarutaasumik nalunaarusiamik kaammattuutinillu saqqummiussisussamik pilersitsipput.

Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiissitaaq kikkulluunniit sulerusussuseqarnissaannik imminnullu pilersorusussuseqarnissaannik anguniagaqarluni sulivoq, ilaatigullu isumaginninnikkut aqqissuussinerit attuumassutillit misissuiffigissallugit. Taamaattumik utoqqalinersiaqartitsinerit siusinaartumillu pensionisiaqartitsinerit allanngortinneqarnissaanni isumalioqatigiissitap kaammattuuteqarnissaa utaqqisinneqarpoq, tamatuma kingorna inuiaqatigiit imminnut nappattuunissaannik qularnaarinissamut ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu tulleriarinissamut isummertoqassaaq.

Utoqqalinermi siusinaartumillu pensionisianut tunngasuni UKA 2010-mut arlalinnik siunnersuuteqartoqarnera Naalakkersuisut tusaatissat tiguaat, siunissamilu periarfissat attuumassutillit tamarmik naliliiffigineqarnissaat qilanaaralugu.

Naalackersuisut taamatut oqaaseqarlutik siunnersuutip taamatut isikkoqartillugu akuerineqannginnissaa kaammattuutigaat.